

LIBRIS

We know
books

Gheorghe BÎLGĂ

ISTORIE

**GHID DE PREGĂTIRE A EXAMENULUI
DE BACALAUREAT**

CETATEA DE SCAUN
EDITURA

CUPRINS

INTRODUCERE	9
PROGRAMA DE EXAMEN PENTRU BACALAUREAT	13
CONȚINUTURI (SINTEZE)	15
1. Romanitatea românilor în viziunea istoricilor	15
2. Secolul XX - între democrație și totalitarism. Ideologii și practici politice în România și în Europa.....	29
Ideologii și practici politice în România secolului al XX-lea.....	39
3. Constituțiile din România.....	47
Constituția din 1866.	48
Constituția din 1923.....	51
Constituția din 1938.	52
Constituțiile comuniste.	53
Constituția din 1991.....	55
4. Autonomii locale și instituții centrale și în spațiul românesc (secolele IX-XVIII)	58
Autonomii locale în Transilvania (spațiul intra-carpatic).....	60
Autonomii locale la sud de Carpați, viitoarea Țara Românească... 60	
Autonomii locale la est de Carpați, viitoarea Moldovă.	61
Formarea statelor medievale.	61
Voievodatul Transilvaniei.....	62
Întemeierea Țării Românești.	62
Întemeierea Moldovei.....	63
Întemeierea Dobrogei.	64
Domnia	64

Biserica.....	66
Sfatul domnesc.....	66
Armata.....	67
5. Statul român modern: de la proiect politic la realizarea României Mari (secolele XVIII-XX).....	68
1. Proiecte politice din secolul al XVIII-lea.....	68
2. Proiecte politice din secolul al XIX-lea.....	70
3. Constituirea statului român modern.....	72
4. Consolidarea statului român modern.	73
5. Carol I (1866-1914).	75
Concluzii.....	83
6. România postbelică. Stalinism, național-comunism și disidență anticomunistă. Construcția democrației postdecembriste.....	85
Începuturile regimului comunist în România.	87
România stalinistă (perioada lui Gheorghe Gheorghiu-Dej).	92
Național-comunismul românesc (perioada lui Nicolae Ceaușescu) 1965-1989.	96
România după 1989. Construcția democrației postdecembriste....	103
7. Spațiul românesc între diplomație și conflict în Evul Mediu și la începuturile modernității.....	108
Relațiile internaționale în secolele XIV-XV.	109
Acțiuni diplomatice și militare ale domnilor români în secolul al XIV-lea.	111
Acțiuni diplomatice și militare ale domnilor români în secolul al XV-lea.	114
Relațiile internaționale în secolele XVI-XVII.....	119
Relațiile internaționale în secolele XVII și începutul secolului al XVIII-lea.	122
Concluzii.....	124

8. România și concertul european; de la „criza orientală” la marile alianțe ale secolului al XX-lea	125
9. România în perioada „Războiului Rece”	132
SINTEZE - VARIANTA SCURTĂ.....	138
1. Romanitatea românilor în viziunea istoricilor	138
2. Secolul XX - între democrație și totalitarism. Ideologii și practici politice în România și în Europa	143
3. Constituțiile din România.....	150
4. Autonomii locale și instituții centrale și în spațiul românesc (secolele IX-XVIII)	155
5. Statul român modern: de la proiect politic la realizarea României Mari (secolele XVIII-XX)	160
6. România postbelică. Stalinism, național-comunism și disidență anticomunistă. Construcția democrației postdecembriste	168
7. Spațiul românesc între diplomație și conflict în Evul Mediu și la începuturile modernității	176
8. România și concertul european; de la „criza orientală” la marile alianțe ale secolului XX	184
9. România în perioada „Războiului Rece”	186
REPERE CRONOLOGICE.....	190
ISTORIA ROMÂNILOR.....	190
ISTORIE UNIVERSALĂ.....	204
TERMENI ȘI CONCEPTE ISTORICE PREZENTE ÎN SUBIECTE DE BACALAUREAT.....	207
SUBIECTE BACALAUREAT - BAREME - REZOLVĂRI.....	233
BIBLIOGRAFIE	269

INTRODUCERE

Studiul istoriei în clasa a XII-a presupune un accent deosebit pe studiul *istoriei românilor*, în comparație cu anii anteriori, unde istoria universală avea prioritate. Pentru profilul umanist și pentru profilurile vocaționale (arte și sportiv), această disciplină este obligatorie la examenul de bacalaureat. În acest context, studierea istoriei românilor vizează nu doar achiziția informațiilor și a cunoștințelor, ci și a competențelor generale și specifice. Competențele specifice formulate pentru clasa a XII-a vizează un profil de formare din care nu lipsesc atribuțiile de comunicativ, colaborativ, autonom și responsabil.

Examenul de bacalaureat la istorie poate părea, la început, o provocare copleșitoare. Însă, cu organizare, perseverență și acces la informația potrivită, orice elev poate reuși. Acest ghid, intitulat *fără profesor*, a fost creat pentru a demonstra că un elev motivat poate învăța istoria temeinic și eficient, chiar și fără ajutorul constant al unui cadru didactic. Ghidul conține toate informațiile esențiale, explicate clar, pe înțelesul tuturor, astfel încât orice elev să poată parcurge conținutul cu ușurință, în ritmul propriu. Este structurat logic și accesibil, acoperind toate conținuturile cerute de programa pentru bacalaureat - de la concepte-cheie și evenimente importante, până la sugestii de eseuri. Fiecare capitol răspunde nevoilor reale ale candidaților la examenul de bacalaureat, oferind informație clară.

Primul capitol, intitulat *Conținuturi / Sinteze*, oferă o privire de ansamblu asupra marilor teme istorice din programa de bacalaureat. Aici elevul poate înțelege clar și succint evoluția ideilor, a statului și a societății românești, fără a se pierde în detalii inutile. Este o sinteză clară, cu fapte istorice relevante, gândită să transforme învățarea într-un proces logic și ușor de urmărit.

Al doilea capitol, *Sinteze - varianta scurtă*, este conceput special pentru a răspunde nevoilor elevilor care își doresc o pregătire eficientă într-un timp

limitat. Această secțiune nu doar că ajută la o recapitulare rapidă, ci reprezintă și un instrument de învățare strategică: permite obținerea unei note mari cu un efort semnificativ redus, dacă este utilizată corect. Prin forma sa condensată și accentul pus pe ideile-cheie, această variantă oferă exact ceea ce este esențial pentru a răspunde cerințelor examenului. Elevii care nu dispun de suficient timp pentru a parcurge varianta principală (capitolul *Conținuturi / Sinteze*) sau care preferă o învățare mai directă pot, cu ajutorul acesteia, să atingă un nivel de performanță destul de ridicat, fără a parcurge pagini întregi de teorie. De altfel, numeroși candidați care vor folosi doar această variantă scurtă, cel mai probabil, vor reuși să obțină note de 8, 9 sau aproape de 10, demonstrând că nu cantitatea, ci calitatea învățării și repetiția inteligentă contează. Sintezele sunt organizate astfel încât să permită o fixare rapidă și durabilă a informației, mai ales în perioada dinaintea simulărilor sau a examenului propriu-zis, când timpul este limitat și concentrarea trebuie direcționată spre esențial.

Capitolul al III-lea, *Repere cronologice*, oferă o selecție esențială de ani și evenimente istorice, organizate strict cronologic și împărțite în două mari categorii: *istoria românilor* și *istorie universală*. Fără multe explicații suplimentare, acest capitol funcționează ca un instrument de memorare rapidă. Asocierea directă dintre dată și eveniment facilitează fixarea succesiunii corecte a faptelor istorice, un aspect esențial în redactarea eseurilor și în rezolvarea cerințelor de tip cronologic. Deși nu dezvoltă contextul istoric al fiecărui moment, structura sa simplă și clară sprijină orientarea în timp și ajută la evitarea confuziilor între epoci sau teme.

Al patrulea capitol, *Termeni și concepte istorice prezente în subiecte de bacalaureat*, oferă explicații clare și concise ale noțiunilor fundamentale. Indiferent dacă este vorba despre termeni politici, economici, juridici sau sociali, specifici anumitor epoci, acest capitol ajută la înțelegerea limbajului istoric cerut la examen și constituie un real sprijin în redactarea eseurilor. De asemenea, în acest capitol sunt incluse explicații utile pentru înțelegerea cerințelor din subiectele de bacalaureat, precum utilizarea conectorilor, identificarea unui fapt istoric relevant sau formularea unei opinii și a unei concluzii într-un eseu. Aceste clarificări sprijină candidații în abordarea corectă a fiecărui tip de exercițiu și contribuie la redactarea unor răspunsuri clare și bine structurate.

În încheiere, ghidul cuprinde și rezolvări ale unor modele și subiecte reale de bacalaureat din anii anteriori, analizate pas cu pas. Acest capitol (*Subiecte Bacalaureat - Bareme - Rezolvări*) este esențial pentru pregătirea candidaților, oferind o abordare practică și clară asupra modului în care sunt structurate subiectele de bacalaureat, așteptările de evaluare și exemple de rezolvare a acestora. Include o selecție de subiecte din anii anteriori, alături de baremele de corectare, pentru a ajuta la înțelegerea criteriilor de notare și la dezvoltarea abilității de a rezolva subiectele într-un timp limitat. Se explică modul în care se acordă punctajele, din perspectiva evaluatorului, astfel încât elevul să înțeleagă exact ce se așteaptă de la el pentru a obține un punctaj maxim.

Autorul le urează mult succes tuturor candidaților!

PROGRAMA DE EXAMEN PENTRU BACALAUREAT

Programa de examen pentru disciplina „istorie” este aprobată prin Anexa nr. 2 la OMECTS nr. 4800 / 31.VIII. 2010.

I. STATUTUL DISCIPLINEI. În cadrul examenului de bacalaureat, Istoria are statutul de disciplină obligatorie, fiind susținută la proba E. c) în funcție de filieră, profil și specializare.

II. COMPETENȚE DE EVALUAT. 1. Utilizarea eficientă a comunicării și a limbajului de specialitate; 1.1. Formularea de argumente referitoare la un subiect istoric; 1.2. Folosirea limbajului adecvat în cadrul unei prezentări scrise; 1.3. Evidențierea relației cauză - efect într-o succesiune de evenimente sau procese istorice; 1.4. Formularea, în scris, a unor opinii referitoare la o temă de istorie. 2. Exersarea demersurilor și acțiunilor civice democratice; 2.1. Extragerea informației esențiale dintr-un mesaj; 2.2. Descoperirea constantelor în desfășurarea fenomenelor istorice studiate. 3. Aplicarea principiilor și a metodelor adecvate în abordarea surselor istorice; 3.1. Selectarea și comentarea surselor istorice pentru a susține/ combate un punct de vedere; 3.2. Descoperirea în sursele de informare a perspectivelor multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice; 3.3. Analiza diversității sociale, culturale și de civilizație în istorie pornind de la sursele istorice. 4. Utilizarea surselor istorice, a metodelor și a tehnicilor adecvate istoriei pentru rezolvarea de probleme; 4.1. Utilizarea adecvată a coordonatelor temporale și spațiale relative la un subiect istoric; 4.2. Construirea de sinteze tematice.

III. DOMENII DE CONȚINUT / CONȚINUTURI (clasa a XII-a)

A. POPOARE ȘI SPAȚII ISTORICE. 1. **Romanitatea românilor în viziunea istoricilor.**

B. OAMENII, SOCIETATEA ȘI LUMEA IDEILOR. 2. **Secolul XX - între democrație și totalitarism. Ideologii și practici politice în România și în Europa.** 3. **Constituțiile din România.**

C. STATUL ȘI POLITICA. 4. Autonomii locale și instituții centrale și în spațiul românesc (secolele IX-XVIII). 5. Statul român modern: de la proiect politic la realizarea României Mari (secolele XVIII-XX). 6. România postbelică. Stalinism, național-comunism și disidență anticomunistă. Construcția democrației postdecembriste.

D. RELAȚIILE INTERNAȚIONALE. 7. Spațiul românesc între diplomatie și conflict în Evul Mediu și la începuturile modernității. 8. România și concertul european; de la „criza orientală” la marile alianțe ale secolului XX. 9. România în perioada „Războiului rece”.

CONȚINUTURI (SINTEZE)

1. Romanitatea românilor în viziunea istoricilor

Ideea *romanității românilor* este una dintre ideile fundamentale ale istoriei românilor. Ce înțelegem prin *romanitatea românilor*? În primul rând, descendența romană a românilor din romanii transplantați în Dacia Traiană și latinitatea limbii române; iar de aici o serie de idei înrudite și adiacente precum: 1. ideea continuității geto-dacilor după războaiele daco-romane; 2. continuitatea daco-romanilor după retragerea aureliană; 3. continuitatea românilor în arcul Carpato-Danubiano-Pontic; 4. ideea unității de neam și de limbă a românilor din teritoriile locuite de ei; 5. păstrarea esenței romane în datini și obiceiuri populare, precum și conștiința românilor despre originea lor romană. Din motive mai ales politice, dar și ca urmare a unor lacune în izvoarele istorice privitoare la români, problema romanității românilor a generat mai multe puncte de vedere, ajungându-se chiar la două teorii opuse, mai ales în ceea ce privește locul de formare a poporului român: 1. teoria imigraționistă, numită și roesleriană; 2. teoria continuității sau autohtonistă.

1. **Teoria imigraționistă.** Până în secolul al XVIII-lea, continuitatea populației romanice în spațiul nord-dunărean nu a fost pusă la îndoială, fiind considerată un fapt normal și logic. A existat totuși un episod, nesemnificativ ca amploare, dar care poate fi încadrat în curentul de politizare a ideii de romanitate a românilor, atunci când Mihai Viteazul a înfăptuit Unirea Țărilor Române, în anul 1600. Inițial, arhivarul transilvănean Istvan Szamoskoszy, în lucrarea sa despre istoria Ungariei, menționa că românii transilvăneni aveau o origine romană, trădată de limba latină descoperită ușor în dialectul lor (valahic). Ba mai mult, ei înșiși își ziceau „romani”. După episodul de la 1600, I. Szamoskoszy și-a schimbat radical punctul de vedere, motivul fiind lesne de înțeles.

Emanciparea politică și socială a națiunii române din Transilvania, începea să se contureze puternic odată cu secolul al XVIII-lea. Primul mare român care a acționat în această direcție a fost episcopul greco-catolic Ioan Inochentie Micu-Klein, considerat și întemeietorul gândirii politice românești moderne. În anul 1744, a elaborat un memoriu politic, *Supplex Libellus*, prin care solicita drepturi pentru români, argumentând cu dreptul istoric avut de aceștia ca descendenți ai romanilor, dar și ca urmare a vechimii și continuității în acest spațiu carpatic. Elitele maghiaro-austriece reacționează și încearcă să justifice rolul conducător avut, prin dreptul primului venit în Transilvania. Așa este lansată teoria imigraționistă la care aderă mai mulți învățați de etnie germană sau maghiară. Reprezentantul de seamă al acestei teorii este Franz Joseph Sulzer, ofițer de justiție al armatei austriece. Acesta a publicat lucrarea *Geschichte des Transalpinischen Daciens (Istoria dacilor transalpini)*, în anul 1781, din care reies următoarele idei: •Dacia a fost părăsită la retragerea aureliană; •românii s-au format ca popor la sud de Dunăre, în Peninsula Balcanică, într-un spațiu neprecizat, undeva între bulgari și albanezi, de la care au preluat influențe în limbă și credința ortodoxă cu scrierea chirilică; •românii au emigrat la nord de Dunăre cândva către mijlocul secolului al XIII-lea, ajungând în Transilvania după ce maghiarii, care stăpâneau deja provincia, îi colonizaseră pe sași. La teoria lui Sulzer au aderat și alți istorici precum: I. C. Eder, Bolla Marton și I. Ch. Engel. Aceștia identificau lipsa surselor scrise în care să fie menționați românii, în timpul marilor migrații, cu absența însăși a românilor. Scopul acestei teorii era limpede, anularea argumentelor istorice ale românilor în lupta politică din Transilvania și justificarea privilegiilor obținute de-a lungul timpului de maghiari, sași și secui, ca și menținerea statutului de „tolerați” atribuit românilor.

Teoria imigraționistă a fost combătută de intelectualii români grupați în *Școala Ardeleană* - Samuel Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior și Ion Budai Deleanu. Bine pregătiți în școlile Occidentului, aceștia au descoperit izvoare istorice care atestau romanitatea românilor. Au elaborat un document, numit *Supplex Libellus Valachorum Transsilvaniae* (însemnând *Petiția Valahilor din Transilvania*), tipărit la Cluj în 1791, în care argumentau originea nobilă a românilor din romani și continuitatea la nord de Dunăre. Memoriul, considerat primul program politic al românilor transilvăneni, a fost adresat Curții din Viena. Membrii Școlii Ardelene, ca și cei de mai târziu din Școala Latinistă, în lucrările lor, au susținut descendența pur romană a românilor,

cum că românii s-ar trage doar din romani (așa-zisa teorie puristă). Samuel Micu a publicat *Scurtă cunoștință a istoriei românilor* (1778) și *Elementa Linguae daco-romanae sive valahicae* (1780), Gheorghe Șincai, în 1808, *Hronica românilor și a mai multor neamuri*, iar Petru Maior, în anul 1812, a publicat *Istoria pentru începuturile românilor în Dacia*. George Barițiu, în „Gazeta de Transilvania” - 1838, observa că disputa pe această temă *nu a fost dorința sinceră de a descoperi adevărul, cât mai vârtos tendințe curat politice*. Teoriei imigraționiste i se opune teoria continuității, conform căreia vatra de formare a poporului român corespunde spațiului carpato-dunăreano-pontic (adică zona Carpaților, Dunării și Mării Negre), urmând același proces ca și în cazul popoarelor neolatine occidentale.

În anul 1867, s-a format Imperiul Austro-Ungar, Transilvania, Banatul și Părțile Ungurești căzând sub controlul Budapestei. Situația grea a românilor s-a accentuat, fiind în continuare considerați „tolerați” sau „acceptați”, **cultul ortodox nerecept (neoficial)**, deși românii erau cei mai numeroși, plătind cele mai însemnate impozite (dări). Teoria lui Sulzer a fost reluată și **completată** de istoricul și geograful austriac Robert Roesler, de aceea mai este cunoscută și sub numele de teoria roesleriană. Roesler va deveni principalul exponent al teoriei imigraționiste. În 1868 redactează *Dacien und Romanen (Daci și Romani)*, însă lucrarea de bază în care-și va expune ideile a fost *Studii românești. Contribuții cu privire la istoria veche a României*, publicată la Leipzig, în 1871. Reia argumentele lui Sulzer și adaugă altele noi, precum: •populația dacică a fost exterminată în războaiele cu romanii - a preluat de la Eutropius (sec. al IV-lea), care spunea că în urma războaielor cu romanii, Dacia a fost secătuită de bărbați; •dispariția toponimiei dacice, ca urmare a exterminării poporului dac; •la retragerea aureliană (petrecută în 271 d.Hr. sau 275 d.Hr.) Dacia ar fi fost golită de toată populația; •poporul român s-a format la sud de Dunăre, în centrul sau vestul Peninsulei Balcanice, aducând ca argument asemănarea dintre limba română și albaneză; •la sosirea ungarilor în Transilvania (sfârșitul sec. al IX-lea) au găsit „terra deserta” (loc pustiu), iar după anexarea teritoriului a urmat colonizarea secuilor și a sașilor, pentru ca mai apoi să ajungă și românii (vlahii sud-dunăreni) în Transilvania; •romanizarea nu se putea realiza într-un timp atât de scurt, în 165 de ani, de aceea ea, dacă a existat ca proces, nu se putea întâmpla decât la sud de Dunăre; •nu există știri care să ateste prezența românilor la nord de Dunăre în „mileniul întunecat” (până în anul 1.000); •asemănările dintre dialectul daco-român și

macedo-român, ultimul existând doar la sud de Dunăre; •influența slavă a fost posibilă doar la sud de Dunăre, unde românii devin ortodocși și introduc limba slavonă în cult. Teoria imigraționistă a fost preluată de istoriografia maghiară și introdusă în manualele școlare de secol XIX-XX, fapt ce a alimentat imaginarul naționalist maghiar.

2. **Teoria continuității.** Elitele românești, mai ales prin vocea istoricilor, au încercat să combată teoria imigraționistă. Unii au analizat și destructurat, cu argumente de ordin logic, arheologic, lingvistic, etnografic și istoric, principalele idei roesleriene, însă nu putem înțelege problema romanității românilor fără cunoașterea etnogenezei românești (nașterea poporului român). Ba mai mult, doar prin această cunoaștere putem deconstrui argumentele imigraționiștilor.

•**Etnogeneza românească.** Poporul român a luat naștere în urma a două sinteze: prima, cea dintre autohtonii geto-daci și cuceritorii romani, și a doua, cea dintre populația romanizată și migratori, cei mai numeroși fiind slavii. A fost un proces simultan cu cel de formare a limbii române, considerându-se că ambele au fost finalizate în secolul al VIII-lea (după alți cercetători în secolul al IX-lea).

A. **Autohtonii geto-daci.** Teritoriul dintre Carpați, Dunăre și Marea Neagră a fost locuit din timpuri străvechi. Așa au fost atestate arheologic numeroase culturi preistorice printre care enumerăm: Vădastra, Hamangia, Gumelnița, Cucuteni, Turdaș, Petrești etc. Făuritorii acestor culturi s-au amestecat cu triburile de păstori veniți din stepele nord-pontice, desfășurându-se procesul de indo-europenizare. Dintre aceste popoare fac parte și tracii (care acopereau aria carpato-dunăreano-balcanică), *cei mai numeroși dintre inzi*, cum ne informează „părintele istoriei” - Herodot. Ramura nordică era reprezentată de geto-daci (apar în sursele grecești cu numele de *geți*, iar în cele romane de *daci*), ei fiind de același neam și vorbeau aceeași limbă (autorul antic Strabon, în *Geografia*, spune că *dacii au aceeași limbă cu geții*). Geto-dacii au constituit un stat puternic sub conducerea regelui Burebista (82-44 î.Hr.), care a fost sprijinit de marele preot Deceneu. A urmat destrămarea statului în *patru apoi în cinci părți* (ne spune tot Strabon). Succesiunea celorlalți conducători (Comosicus, Scorilo, Duras, Diurpaneus) este neclară. Cert este că statul dac se reface în timpul lui Decebal (87-106

d.Hr.), perioada sa fiind considerată apogeul civilizației geto-dace. Statul roman se extinde tot mai mult și ajunge în vecinătatea Daciei. În anul 15 d.Hr. ei creează la sud de Dunăre provincia Moesia. Geto-dacii din Dobrogea de astăzi au intrat în stăpânire romană în anul 46 d.Hr., făcând parte din provincia Moesia Inferior. Regatul DAC a purtat mai multe războaie cu romanii, în final fiind cucerit, iar teritoriul transformat în provincie romană: •două bătălii, în 87 și 88 d.Hr., în timpul împăratului roman Domițian, ambele desfășurându-se la Tapae, prima s-a încheiat cu victoria dacilor, a doua cu cea a romanilor, iar în final pacea din 89 d.Hr. prin care Dacia devine regat clientelar Romei; •101-102, victoria împăratului Traian (98-117 d.Hr.), cu o pace în 102 d.Hr., împovăraătoare pentru Decebal; •105-106 d.Hr., victorie definitivă a romanilor, Decebal s-a sinucis pentru a nu cădea prizonier. Imagini ale acelor lupte sunt înfățișate pe Columna lui Traian de la Roma.

B. Romanizarea. Trebuie să diferențiem între conceptul *romanizare*, care presupune un proces istoric, și *romanitatea românilor*, care presupune o idee. După cucerirea din 106 d.Hr., Dacia a fost transformată în același an în provincie romană de rang imperial (depindea de împărat), și a început romanizarea oficială. Prin romanizare înțelegem procesul istoric, lingvistic și cultural, desfășurat în etape și condiții specifice, prin acțiunea unor factori (unii cu acțiune vizibilă și urmări dovedite, iar alții cu acțiune mai puțin vizibilă), în urma căruia teritoriul stăpânit, populația și limba folosită erau asemenea Romei. Factorii romanizării au fost: administrația, armata, veteranii, coloniștii, viața economică, viața culturală, religia (*sincretism religios* înseamnă împletirea elementelor mai multor religii, iar *interpretatio romana* este adorarea unor zei daci sub nume romane), urbanizarea (construirea de orașe de tip *colonia* și *municipia* - acestea din urmă erau mai mici), dreptul roman. În anul 212, împăratul Caracalla a emis *Constitutio Antoniniana*, prin care toți locuitorii imperiului deveneau cetățeni. Eutropius (în *Istoria Romană*) ne spune că au fost aduși în Dacia coloniști *ex toto orbe romano* (din toată lumea romană). Romanizarea Daciei a avut trei faze: •cea preliminară (sec. I î.Hr. - sec. I d.Hr.); •romanizarea oficială, propriu-zisă, care cuprinde și pe dacii liberi (de la transformarea Daciei în provincie romană - 106 d.Hr. și până la retragerea aureliană - 271 d.Hr.), pentru Dobrogea s-a menținut până în secolul al VII-lea; •faza post-romană, când romanizarea se generalizează în condițiile marilor migrații (271 d.Hr. - sec. al VII-lea). După